

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(Обн., ДВ, бр. 68 от.1999 г., изм., бр. 1 от 2000 г., бр. 108 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., изм. и доп., бр. 103 от.2002 г., изм., бр. 120 от 2002 г., доп., бр. 29 от 2003 г., изм., бр. 28 от 2005 г., изм. и доп., бр. 77 от 2005 г., изм., бр. 94 от.2005 г., бр. 30 от 2006 г., изм. и доп., бр. 62 от.2006 г., попр., бр. 63 от.2006 г., изм. и доп., бр. 13 от 2008 г., изм., бр. 26 от 2008 г., изм. и доп., бр. 36 от 2009 г., бр. 74 от 2009 г., бр. 50 от 2010 г., изм., бр. 97 от 2010 г.)

§ 1. В чл. 1 се правят следните изменения:

1. Алинея 1, т. 1 се изменя така:

„1. осигуряване на правото на кариерно ориентиране, професионално образование и обучение на гражданите съобразно личните им интереси и възможности, както и валидиране на професионални компетентности;”

2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) За професионалното образование и за училищното професионално обучение се прилага Закона за предучилищното и училищното образование, доколкото в този закон не е предвидено друго.”

§ 2. В чл. 3 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1, като в нея се създава т. б:

„б. формиране на компетентности за планиране и управление на кариерата.”

2. Създава се ал. 2:

„(2) Задачите по ал. 1 се осъществяват в съответствие с изискванията за осигуряване на качество на професионалното образование и обучение.”

§ 3. Член 4 се изменя така:

„Чл. 4. Системата на професионалното образование и обучение включва кариерно ориентиране, професионално обучение, професионално образование и валидиране на професионални компетентности.”

§ 4. Член 5 се изменя така:

„Чл. 5. (1) Кариерното ориентиране подпомага гражданите на всяка възраст през целия им живот да вземат информирани решения за избор на образование, обучение,

професия и заетост, да управляват своето развитие, индивидуален напредък в ученето и професионалната им реализация.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени с този закон и със Закона за предучилищното и училищното образование, то осигурява и завършването на класове от средното образование.

(3) Професионалното обучение включва:

1. начално професионално обучение – придобиване на първоначална квалификация по професия или по част от професия;
2. продължаващо професионално обучение – усъвършенстване на придобитата квалификация по професия или по част от професия.

(4) Професионалното обучение може да се осъществява и по пътя на обучение чрез работа (дуално обучение). Обучението чрез работа (дуално обучение) е форма на партньорство между професионална гимназия и работодател, която съчетава:

1. обучение в реална работна среда чрез наемане на работа в предприятие и
2. обучение в професионална гимназия.

(5) Професионалното образование осигурява придобиването на общообразователна подготовка в средната степен на образование в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование и на квалификация по професия.

(6) Валидирането е оценяване и признаване на съответствието между компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене и/или чрез практически опит, и изискванията за придобиване на професионална квалификация и издаване на съответния официален документ с цел:

1. достъп до обучение за придобиване на професионална квалификация;
2. улесняване на достъпа до пазара на труда.”

§ 5. В чл. 6 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „професионалното обучение и професионалното образование” се заменят с ”професионалното обучение, професионалното образование и валидирането”.

2. Създават се алинеи 4 и 5:

„(4) Списъкът на професиите за професионално образование и обучение се разработва, изменя и допълва по предложение на председателя на Националната

агенция за професионално образование и обучение при условия и по ред, определени в наредба на министъра на образованието, младежта и науката.

(5) С предложението по ал. 4 се представя и проект на държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по новата или актуализирана професия или специалност.”

§ 6. Създава се чл. 6а:

„Защитени професии

Чл. 6а (1) Определени професии от Списъка по чл. 6 се утвърждават като защитени от държавата професии.

(2) Критериите за определяне на защитените професии и списъкът с тях се приемат с акт на Министерския съвет.

(3) Списъкът със защитените от държавата професии се актуализира ежегодно до края на месец октомври.”

§ 7. В чл. 8 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „степен на образование и” се заличават.

2. Навсякъде в ал. 3 думите „компетенции” се заменя с „компетентности”.

3. Алинея 4 се изменя така:

„(4) Входящото и изходящото минимално образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация се определят в рамковите програми по чл. 13.”

4. Алинея 5 се отменя.

§ 8. В чл. 9 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) В т. 1 думите „професионални училища” се заличават.

б) Точка 2 се изменя така:

„2. обединени училища, средни училища, училища в местата за лишаване от свобода, специални училища и профилирани гимназии в отделни паралелки в тях – въз основа на заповед на министъра на образованието, младежта и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни стандарти.”

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Право за осъществяване на обучение чрез работа (дуално обучение) за придобиване на професионална квалификация по професия или по част от професия

имат професионалните гимназии съвместно с работодатели въз основа на сключен договор между тях.”

3. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Професионални компетентности може да се придобият и чрез неформално обучение и информално учене. Те са основа за признаване на професионална квалификация след валидиране при условията и по реда на този закон.”

§ 9. Създава се чл. 9а:

„Качество на професионалното образование и обучение

Чл. 9а. (1) Осигуряването на качество на професионалното образование и обучение създава условия за подобряването на резултатите от обучението в съответствие с поставените цели, очакванията и потребностите на личността и на обществото.

(2) Институциите по чл. 9 осигуряват качество на професионалното образование и обучението чрез изграждане на вътрешна система за осигуряване на качеството при спазване на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии и действащата нормативна уредба.

(3) Прилагането на вътрешната система за осигуряване на качеството се урежда в правилника за дейността на съответната обучаваща институция.”

§ 10. В чл. 10 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Програмите по ал. 1 определят възрастта, входящото и изходящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и продължителността на професионалното образование и на професионалното обучение.”

2. В ал. 3:

а) в т. 2 след думата „втора” се добавя „или трета”;

б) в т. 6 думата „непрекъснато” се заменя с „продължавашо”, а в края се добавя „след придобита квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация.”.

3. Създава се т. 7:

„7. програми Ж за професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация по пътя на обучение чрез работа (дуално обучение)”.

§ 11. В чл. 11 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т.1 числото „VI” се заменя с „VII”.

2. Точка 2 се отменя.

3. В т. 3 навсякъде думите „4 г.” се заменят с „4-5 г.”, а думите „или 5 г. за ученици със завършен VII клас” се заличават.

4. В т. 4 в края се добавя „с продължителност, определена с конкретната документация или за ученици със специални образователни потребности със завършен клас от средното образование.”.

§ 12. В чл. 12 се правят следните изменения и допълнения:

1. Точка 1 се изменя така:

„1. програми А:

а) с продължителност до 1 г. за лица със завършен най-малко начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотяване по реда на Закона за насърчаване на заетостта, както и успешно завършен курс за ограмотяване или успешно завършен курс за усвояване на учебно съдържание, предвидено за класове от прогимназиалния етап на основно образование по реда на Закона за предучилищното и училищното образование;

б) с продължителност до 2 г. за лица със специални образователни потребности със завършен клас на общообразователно училище по индивидуална образователна програма;”.

2. Точка 2 се изменя така:

„2. програми Б:

а) с продължителност 1 г. за лица със завършен клас от средното образование или със завършено средно образование – за придобиване на втора степен на професионална квалификация;

б) с продължителност до 2 г. за лица с успешно завършен XII клас или със завършено средно образование – за придобиване на трета степен на професионална квалификация;”.

3. Точка 3 се отменя.

4. Създава се т. 7:

“7. програми Ж с продължителност:

а) определена с конкретната документация за професионално обучение – за придобиване на квалификация по част от професия;

б) 2 години – за първа степен на професионална квалификация

в) 3 години – за втора степен на професионална квалификация.”.

§ 13. Член 13 се изменя така:

“Чл. 13. (1) Държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професия за всяка професия от списъка по чл. 6, ал. 1 определят:

1. изискванията към кандидатите;
2. описанието на професията;
3. единиците резултати от учене;
4. изискванията към материалната база;
5. изискванията към обучаващите.

(2) Във основа на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии се разработват учебни планове и учебни програми.

(3) Документацията по ал. 2 може да се разработва като модулни учебни планове и модулни учебни програми.

(4) Учебните планове за обучение на ученици по програмите А, В и Д и за обучение по програми Г се утвърждават от министъра на образованието, младежта и науката, а за училищата по изкуствата – от министъра на културата.

(5) Учебните планове за обучение на лица над 16 г. по програмите А, Б, Д и Е се разработват от обучаващата институция или от заявителя на професионалното обучение и се утвърждават от директора на обучаващата институция.

(6) Учебните програми за обучението по ал. 4 и 5 се утвърждават при условията и по реда на този закон.

(7) Професионалното обучение за учениците и за лицата над 16 години със специални образователни потребности може да се осъществява и по индивидуални учебни програми. Индивидуалните учебни програми за учениците се утвърждават при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование, а за лицата над 16 години – от директора на обучаващата институция. Условията и редът за обучението на ученици по индивидуалните учебни програми се определят в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(8) Документацията по ал. 3 за обучение на лица над 16 г. по програма Ж се разработва съвместно от обучаващата институция и от заявителя на професионалното обучение и се утвърждава от директора на професионалната гимназия и работодателя.”

§ 14. В чл. 14:

1. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Минималната възраст на кандидата в годината на кандидатстването е 16 г., а за училищното професионално образование и обучение – 14 години.”

2. В ал. 4 след думата „заетостта” се поставя запетая и се добавя „както и успешно завършен курс за ограмотяване или успешно завършен курс за усвояване на учебно съдържание, предвидено за класове от прогимназиалния етап на основно образование по реда на Закона за предучилищното и училищното образование”.

3. В ал. 5 след думата „придобитата” се добавя „квалификация по част от професията или”.

§ 15. В чл. 15 се създава ал. 3:

„(3) Условието и редът за включване на обучаем за професионално обучение по пътя на обучение чрез работа (дуално обучение) по програмата по чл. 10, ал. 3, т. 7 се определят съвместно от професионалната гимназия и работодателя”.

§ 16. В чл. 16 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета” се заменят с „предучилищното и училищното образование и нормативните актове по неговото прилагане”.

2. Алинея 2 се отменя.

§ 17. В чл. 17 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите А и Д за ученици са в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование и актовете за неговото прилагане.”

2. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Организационната форма за програмите Ж в частта за обучението по чл. 5, ал. 4, т. 2 е квалификационен курс за дуално обучение, който започва от началото на учебната година.”

3. Създава се ал. 4:

„(4) Учебното време на квалификационния курс по ал. 3, както и броят на обучаемите в курса се определят от обучаващата институция съвместно със заявителя на професионалното обучение.”

§ 18. В чл. 18 се правят следните изменения:

1. Точка 1 се отменя.

2. Точка 7 се изменя:

„7. центрове за кариерно ориентиране; ”

3. Точка 8 се отменя.

§ 19. Член 19 се изменя:

„Професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата и спортни училища

Чл. 19. (1) Професионалните гимназии са държавни, общински и частни, а професионалните колежи – и български с чуждестранно участие и чуждестранни. Професионалните гимназии се откриват, преобразуват и закриват по реда, предвиден в Закона за предучилищното и училищното образование, а професионалните колежи – по реда, предвиден в този закон.

(2) Професионалните гимназии:

1. осъществяват професионално образование с придобиване на втора и на трета степен на професионална квалификация. В тях се приемат ученици със завършено основно образование, както и ученици със завършен първи гимназиален етап;
2. могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията;
3. могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация въз основа на заповед на министъра на образованието, младежта и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни стандарти.

(3) Професионалните гимназии, училищата по изкуствата и спортните училища могат да организират обучение и на лица, навършили 16 години, по програмите по чл. 12 за професии, по които имат осигурени условия в съответствие с държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии.

(4) Училищата по изкуствата осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до пет години след основно образование.

(5) Спортните училища осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до 4–5 години след основно образование.

(6) Професионалните колежи осъществяват професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация с продължителност до две години, в зависимост от притежаваната степен на професионална квалификация. В тях се приемат лица със завършено средно образование.“

§ 20. Член 21 се изменя така:

„Центрове за кариерно ориентиране

Чл. 21. Центровете за кариерно ориентиране предоставят специализирани услуги в подкрепа на индивидуалното професионално и кариерно развитие на лица, навършили 16 години за:

1. формиране на реалистична самооценка и собствена концепция за развитие и реализация в професионалния и обществения живот;
2. информиране относно възможностите за образование, обучение, заетост и социално включване;
3. консултиране във връзка с изготвянето изпълнението на индивидуален проект за образование, обучение, професионална реализация и развитие.”.

§ 21. В чл. 22, ал. 2 след думите „юридическите лица” се поставя запетая и се добавя „финансирани от държавния, съответно от общинския бюджет”.

§ 22. Член 23 се отменя.

§ 23. Наименованието на глава четвърта се изменя така:

„Съдържание и организация на професионалното образование и обучение”

§ 24. Член 24 се отменя.

§ 25. В чл. 25 се правят следните изменения:

1. В наименованието думите „професионалните училища” се заличават.
2. Алинея 1 се изменя така:
„(1). Държавен план-прием се утвърждава за:
  1. училищното професионално образование и обучение в държавните и общинските училища;
  2. професионалното обучение в държавните и общинските професионални колежи.”
3. В ал. 2 след думата „училища” се поставя запетая и се добавя „съответно професионални колежи”.
4. В ал. 3 след думите „общинските училища” се добавя „и професионални колежи”, а думата „инспекторати” се заменя с „управления”.
5. В ал. 4 думата „Инспекторатът” се заменя с „Регионалното управление”.
6. Алинея 5 се изменя така:
„(5) Държавният план-прием за държавните и общинските училища се утвърждава при условия и по ред, определени със Закона за предучилищното и училищното

образование, а държавният план-прием за държавните и общинските професионални колежи се утвърждава от министъра на образованието, младежта и науката.”

7. Алинея 8 се изменя така:

„(8) Частните професионални гимназии и частните професионални колежи определят самостоятелно план-приема си.”

§ 26. В чл. 26 се правят следните изменения и допълнения:

1. Наименованието се изменя така :

„Организация на професионалното обучение на лица, навършили 16 години в държавните и общинските училища”

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) В случаите по ал. 1 държавните и общинските училища самостоятелно определят приема си.”

3. Досегашната ал. 2 става ал. 3.

§ 27. Създава се чл. 26а:

„Организация на обучение чрез работа (дуално обучение)

Чл. 26а (1) Професионалното обучение чрез работа (дуално обучение) по чл. 5, ал. 4, т. 2 се осъществява по прием, заявен от работодателя и утвърден от директора на професионалната гимназия.

(2) Професионалното обучение чрез работа (дуално обучение) по чл. 5, ал. 4, т. 1 се осъществява въз основа на договор за ученичество, сключен при условията и по реда на Кодекса на труда между обучаем и работодател.

(3) Професионалното обучение чрез работа (дуално обучение) по чл. 5, ал. 4, т. 2 се осъществява въз основа на договор между професионалната гимназия и работодателя.

(4) Обучението по чл. 5, ал. 4, т. 1 се осъществява под ръководството на наставник, който притежава квалификация за упражняване на професията, за която се провежда обучението и минимум три години трудов стаж по нея.

(5) Условията и редът за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение) се определят с наредба на министъра на образованието, младежта и науката, съгласувана с министъра на труда и социалната политика.”

§ 28. Член 27 се изменя така:

„Съдържание на професионалното образование и на професионално обучение на ученици

Чл. 27. (1) Професионалното образование се осъществява в средната степен чрез общообразователната и професионалната подготовка.

(2) Професионално обучение на ученици се осъществява в класове от средната степен чрез общообразователната и професионалната подготовка.

(3) Общообразователната подготовка осигурява придобиването на компетентности в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование и актовете за неговото прилагане.

(4) Професионалната подготовка осигурява придобиването на компетентности в съответствие с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия.”

§ 29. Член 28 се изменя така:

„Съдържание на професионалното обучение на лица, навършили 16 години

Чл. 28 (1) Професионално обучение на лица, навършили 16 години, се осъществява чрез професионална подготовка.

(2) Професионалната подготовка осигурява придобиването на компетентности в съответствие с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия.

(3) Професионално обучение на лица, навършили 16 години, може да се осъществява и чрез изучаване на учебно съдържание по отделни общообразователни учебни предмети.”

§ 30. Създават се членове 28а, 28б, 28в, 28г, 28д, 28е, 28ж, 28з:

„Видове професионална подготовка

Чл. 28а. (1) Професионалната подготовка за всяка професия е обща, отраслова, специфична и разширена.

(2) Общата и отрасловата професионална подготовка включват теоретично обучение и практическо обучение – учебна практика, а специфичната – теоретично обучение и практическо обучение – учебна практика и производствена практика.

(3) Професионалната подготовка се придобива чрез обучение по учебни предмети или модули.

Обща професионална подготовка

Чл. 28б. (1) Общата професионална подготовка е единна за всички професионални направления при отчитане на спецификата им.

(2) Общата професионална подготовка за ученици се осъществява в задължителните учебни часове.

(3) Учебните програми за общата професионална подготовка за ученици и за лица, обучавани по програма Г, се утвърждават от министъра на образованието, младежта и науката, а за лица, навършили 16 години и обучавани по програмите А, Б, Д и Е – от директора на обучаващата институция.

Отраслова професионална подготовка

Чл. 28в. (1) Отрасловата професионална подготовка е единна за всички професии от професионалното направление при отчитане на спецификата на всяка професия и специалност.

(2) Отрасловата професионална подготовка за учениците се осъществява в избираемите учебни часове.

(3) Учебните програми за отрасловата професионална подготовка за ученици и за лица, обучавани по програма Г, се утвърждават от министъра на образованието, младежта и науката, а за лица, навършили 16 години и обучавани по програмите А, Б, Д и Е – от директора на обучаващата институция.

Специфична професионална подготовка

Чл. 28г. (1) Специфичната за всяка професия професионална подготовка определя характеристиките на специалността.

(2) Специфичната професионална подготовка за ученици се осъществява в избираемите учебни часове.

(3) Учебните програми за специфичната професионална подготовка за ученици и за лица, обучавани по програма Г, се утвърждават от министъра на образованието, младежта и науката, а за лица, навършили 16 години и обучавани по програмите А, Б, Д и Е – от директора на обучаващата институция.

Разширена професионална подготовка

Чл. 28д. (1) Разширената професионална подготовка разширява и надгражда компетентностите, придобити в отрасловата и специфичната подготовка.

(2) Разширената професионална подготовка за ученици се осъществява в избираемите учебни часове.

(3) Учебните програми за разширената професионална подготовка се разработват от обучаващата институция съвместно с представители на бизнеса и се утвърждават от директора на обучаващата институция.

Учебни планове за професионално образование

Чл. 28е. (1) Професионално образование се осъществява въз основа на утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката рамкови учебни

планове за професионално образование в зависимост от спецификата на обучение в съответния вид училище, което го предоставя.

(2) Въз основа на рамковия учебен план по ал. 1 министърът на образованието, младежта и науката утвърждава типови учебни планове по професии.

(3) Типовият учебен план по ал. 2 определя учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка и броя на учебните часове, определени за тяхното изучаване по класове и етапи.

(4) Въз основа на типовия учебен план всяко училище разработва училищен учебен план при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование.

Учебни планове за професионално обучение за ученици

Чл. 28 ж. (1) Професионално обучение за ученици се осъществява въз основа на утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката рамкови учебни планове по етапи в зависимост от спецификата на обучение в съответния вид училище, което го предоставя.

(2) Въз основа на рамковия учебен план по ал. 1 министърът на образованието, младежта и науката утвърждава типови учебни планове по професии.

(3) Типовият учебен план по ал. 2 определя учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка и броя на учебните часове, определени за тяхното изучаване по класове и етапи.

(4) Въз основа на типовия учебен план всяко училище разработва училищен учебен план при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование.

Съотношение между теоретично и практическо обучение в професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 28з. (1) Най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за професионалната подготовка са за практическо обучение.

(2) За осъществяване на обучението чрез работа (дуалното обучение) броят на учебните часове за практическо обучение е не по-малък от 2/3 от общия брой на часовете за професионалната подготовка. ”

§ 31. В чл. 30, ал. 3 думите „държавното образователно изискване за безопасни условия на възпитание, обучение и труд” се заменят с „държавния образователен

стандарт за физическата среда”.

§ 32. В чл. 31, ал. 4 се отменя.

§ 33. В чл. 32 се създават алинеи 4, 5 и 6:

„(4) По изключение и ако целите на професионалното образование и обучение не може да бъдат постигнати по друг начин, обучението в училищата по чл. 9 на ученици с умствена изостаналост, с множество увреждания, със сензорни увреждания и с разстройства от аутистичния спектър може да се организира и в самостоятелни паралелки или групи.

(5) При необходимост за ученици със специални образователни потребности въз основа на училищния учебен план се разработва индивидуален учебен план, който се утвърждава при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование.

(6) Ученици със специални образователни потребности може да се обучават за придобиване на първа степен на професионална квалификация или за придобиване на квалификация по част от професия по индивидуален учебен план и в паралелки за придобиване на втора степен на професионална квалификация при следните условия:

1. когато професиите са от едно и също професионално направление;
2. когато на територията на общината няма друго училище, което да организира обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация.”

§ 34. Чл. 32б се отменя.

§ 35. В чл. 32в след думите „девиантно поведение” се добавя „в социално-педагогическите интернати и във възпитателните училища интернати”.

§ 36. В глава четвърта се създава раздел V:

„Раздел V

Кредити в професионалното образование и в професионалното обучение

Натрупване и трансфер на кредити в професионалното образование и в професионалното обучение

Чл. 32е. (1) Професионална квалификация по професия се придобива, когато след оценяване или валидиране се установи, че са постигнати всички единици резултати от учене, включени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия.

(2) Може да се оценяват или валидират отделни единици резултати от учене, определени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия, за което се присъждат кредити.

(3) Кредитът е измерител на постигната единица резултати от учене от държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по съответната професия.

(4) Кредити се присъждат от институциите по чл. 9, ал. 1 и се удостоверяват с документ по образец, утвърден от министъра на образованието, младежта и науката.

(5) Кредити може да се натрупват с цел придобиване на професионална квалификация по професия или да се прехвърлят за придобиване на професионална квалификация по друга професия от същото професионално направление.

(6) Кредити, присъдени на единици резултати от учене по обща професионална подготовка, може да се пренасят и натрупват за придобиване на професионална квалификация по всички професии от списъка на професиите по чл. 6, ал. 1.

(7) Условието и редът за присъждане, натрупване и трансфер на кредити се определят с наредба на министъра на образованието, младежта и науката”.

§ 37. В чл. 33 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) в т. 1 думите „степенна на образование, общообразователния минимум и учебния план” се заменят с „предучилищното и училищното образование”;

б) в т. 2 думите „държавни изпити” се заменят с „държавен изпит”.

2. В ал. 2 думите „програмите А, Б, В и Г” се заменят с „програмите А, Б и Г”, а думите „държавни изпити” се заменят с „държавен изпит”.

3. В ал. 3 думите „програмите Д и Е” се заменят с „програмите Д, Е и Ж”, а думите „изпитите са държавни” се заменят с „изпитът е държавен”.

§ 38. В чл. 34 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) При завършване на програмите А, В и Г организацията на изпитите се определя съгласно държавния образователен стандарт за оценяване на резултатите от обучението, а съдържанието им – съгласно държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии.”

2. В ал.2 думите „програмите Д и Е” се заменят с „програмите Б, Д, Е и Ж”, а думата „изисквания” се заменя със „ стандарти”.

§ 39. В чл. 35, ал. 1 се създава изречение II:

„За обучението чрез работа (дуалното обучение) в състава на комисиите се включва и представител на предприятието-партньор в обучението.“

§ 40. В чл. 36, ал. 1 думите „Държавните изпити“ се заменят с „Държавният изпит“, а думата „изисквания“ се заменя със „стандарти“.

§ 41. В чл. 38 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2, т.1 се изменя така:

„1. удостоверение за завършен първи гимназиален етап от средно образование или документ за завършен клас от втори гимназиален етап от средно образование;“

2. Навсякъде в ал. 4 думите „изисквания за документите за системата на народната просвета“ се заменят със „стандарти за информацията и документите“, а думите „чл. 13, ал.2“ се заменят с „чл. 13“.

3. Създава се нова ал. 6:

„(6) Придобилият свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение по свое желание може да получи европейско приложение.“

§ 42. Член 39 се изменя така:

„Чл. 39. Право за издаване на документи за професионална квалификация по чл. 38 имат институциите по чл. 9, ал. 1.“

§ 43. Член 40 се изменя така:

„Валидиране на професионални компетентности за упражняване на професия или част от нея

Чл. 40. (1) Лица, придобили професионални компетентности за упражняване на професия или част от нея чрез неформално обучение и информално учене може да получат свидетелство за валидиране на професионална квалификация или удостоверение за валидиране на квалификация по част от професията, след оценяване на съответствието на тези компетентности с изискванията за придобиване на професионална квалификация при условия и по ред, определени в наредба на министъра на образованието, младежта и науката и след успешно полагане на изпити по реда на чл.37.

(2) За получаване на свидетелство за валидиране на професионална квалификация се изисква и завършено образование или клас, необходими за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

(3) Право да извършват валидиране на професионална квалификация имат институциите по чл. 9, ал. 1, т. 1 и 2.

(4) За дейностите по ал. 1 се събират такси в размери, определени с тарифа на Министерския съвет, която включва разходи за установяване, документиране, оценяване и признаване на опита на лицата, както и за провеждане на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

(5) Таксите по ал. 4 не се събират, когато дейностите се финансират със средства от програми и проекти, финансирани със средства от европейските структурни фондове.”.

§ 44. В чл. 41, ал. 2 думите „професионалното ориентиране, обучение и образование” се заменят с „кариерното ориентиране и професионалното обучение и образование”.

§ 45. В чл. 42 се правят следните изменения и допълнения:

1. Точка 2а се изменя така:

„2а. осъществява контрол на дейността и оценка на качеството на обучението в лицензираните институции в системата на професионалното обучение;”.

2. В т. 3:

а) В б. „а” думата „ списъка” се заменя с „проект на списък”;

б) Буква „б” се изменя така:

„б) проекти на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;”.

3. Точка 4 се изменя така:

„4. участва при разработването на държавните образователни стандарти за информацията и документите, за оценяване на резултатите от обучението и за управление на качеството в институциите в частта им за професионалното образование и обучение;”.

4. Създава се нова т. 11:

„11. създава и поддържа регистър на издадените документи по чл. 38 и чл. 40, издадени от центровете за професионално обучение;”.

§ 46. В чл. 47 се създават нови точки 1 и 2:

„1. одобрява проектите на държавните образователни стандарти съгласно утвърдената процедура;

2. одобрява предложения за промени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение;”.

§ 47. В чл. 49 се правят следните изменения:

1. В ал. 2, т. 2 в края се поставя запетая и се добавя „които притежават специалност, свързана със съответното професионално направление, както и професионален опит”.

2. В ал. 3, т. 2 се изменя така:

„2. участват в разработването и актуализирането на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии от съответното професионално направление, както и на държавните образователни стандарти за информацията и документите, за оценяването на резултатите от обучението на учениците и за управление на качеството в частта им за професионалното образование и обучение;”.

§ 48. В чл. 51 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) Създава се т. 2б:

„2б. предлага за приемане от Министерския съвет Списък на защитените от държавата професии;”

б) Точки 3, 4, 6, 7 и 8 се отменят.

в) Точка 10 се изменя така:

“10. анализира качеството в системата на професионалното образование и обучение;”.

2. В ал. 2 думите „инспекторати по ” се заменя с „управления на”.

§ 49. В чл. 52 се правят следните изменения:

1. Точка 3 се изменя така:

„3. анализира качеството в системата на професионалното образование и обучение;”

2. Създава се т. 8:

„8. участва в разработването на списъка на защитените от държавата професии.”

§ 50. В чл. 53 се правят следните изменения:

1. Точка 1 се изменя така:

„1. участва в разработването, съгласуването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение и изготвя предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата професии;”.

2. Точка 2 се отменя.

§ 51. В чл. 54 се правят следните изменения:

1. Точка 2 се изменя така:

„2. изготвят предложения за нови професии и специалности в Списъка на професиите за професионално образование и обучение и участват в неговото разработване, съгласуване и актуализиране;”.

2. Създава се т. 2а:

“2а. изготвя предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата професии;”.

3. Точка 3 се изменя така:

“3. предлагат откриване, преобразуване, промени и закриване на професионалните гимназии, на които са финансиращ орган;”.

§ 52. В чл. 55 се правят следните изменения:

1. В основния текст думата „формирането” се заменя с „формирането и реализирането”.

2. Точка 3 се изменя така:

„3. предлагат откриване, преобразуване, промени и закриване на институциите в системата на училищното професионално образование и обучение, на които са финансиращ орган;”.

§ 53. Член 56 се изменя така:

„Функции на представителните организации на работодателите

Чл. 56. Представителните организации на работодателите на национално ниво:

1. изготвят предложения за нови професии и специалности в Списъка на професиите за професионално образование и обучение и участва в неговото разработване, съгласуване и актуализиране;

2. изготвят предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата професии;

3 осигуряват условия за провеждане на практическата част на дуалното обучение в предприятията;

4. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;

5. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;

6. предлагат професии, по които да се осъществява професионално образование и професионално обучение по държавния-план-прием;

7. съдействат за провеждането на учебната и производствената практика на учениците и предлагат промени в организацията им;

8. участват в обучение на учители/обучаващи и наставници;

9. информират членовете на своите организации относно възможностите и процедурите за валидиране;

10. определят своите представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение.”

§ 54. Създава се чл. 56а:

„Функции на браншовите/отрасловите организации на работодателите

Чл. 56а. Браншовите/отрасловите организации на работодателите:

1. участват в разработването и актуализирането на учебните планове и на учебните програми за професионалната подготовка в училищното професионално образование и обучение;

2. участват в разработването на националните изпитни програми;

3. участват в осигуряването на учебната и производствената практика на учениците и предлагат промени в организацията им;

4. участват в обучение на учители, обучаващи и наставници;

5. информират членовете на своите организации относно възможностите и процедурите за валидиране;

6. предлагат на представителните организации на работодателите на национално ниво свои представители за експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение.”

§ 55. В чл. 57 се правят следните изменения:

1. Точка 1 се изменя така:

„1. участват в съгласуването на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии;”.

2. Създава се т. 2а:

„2а. изготвя предложения за включване на професии в Списъка на защитените от държавата професии;”.

3. Създават се т. 4 и 5:

“4. съдействат за подобряване на качеството на практическото обучение;

5. информират членовете на своите организации за възможностите за валидирането и съдействат за неговото провеждане.”.

§ 56. В чл. 58 се създават точки 4 и 5:

„4. съдействат за подобряване на качеството на практическото обучение;

5. информират членовете на своите организации относно възможностите и процедурите за валидиране.”.

§ 57. В чл. 59 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „центрове за информация и професионално ориентиране и центрове за квалификация на обучаващите” се заменят с „центрове за кариерно ориентиране и професионални колежи”.

2. В ал. 2:

а) В т. 1 след думата „училища” се добавя „и професионални колежи”.

б) Създава се т. 1а:

„1а. издръжката на обучението по чл. 5а, т. 2;”.

в) Точка 4 се отменя.

3. Създават се алинеи 8 и 9:

„(8) За защитените от държавата професии се осигуряват допълнителни средства при условия и по ред, определен с акта на Министерския съвет.

(9) Обучението по чл. 5а, т. 1 се финансира от работодателя.”

§ 58. В чл. 61 думите „както и на практическото обучение по чл. 40, ал. 1” се заличават, а думата „организирани” се заменя с „организирано”.

§ 59. В § 1 от Допълнителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. Точка 5 се изменя така:

„5. „Професионална квалификация” е съвкупността от професионални компетентности, необходими за упражняване на професия или част от нея.”.

2. Точка 6 се изменя така:

„6. "Професионални компетентности" е комплекс от взаимозависими знания, умения и нагласи или отношения, които способстват за проявяване на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на определена професия според държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професия.”

3. Създават се точки 6а и 6б:

„6а. „Резултати от ученето” са компетентностите, придобити от индивида след приключване на процеса на формално или неформално обучение или на информално учене, които той е способен да демонстрира.

„6б. „Единица резултати от учене” е част от професионална квалификация, състояща се от набор от взаимозавасими резултати от учене, която може да бъде самостоятелно оценена или валидирана.”.

4. Точка 7 се изменя така:

„7. "Степен на професионална квалификация" е обемът и съдържанието на професионални компетентности, необходими за упражняване на определена професия.”.

5. В т. 10 думата „компетенции” се заменя с „компетентности”;

6. Създават се точки 12, 13, 14, 15 и 16:

„12. „Модул” е самостоятелно обособено учебно съдържание за постигане на група резултати от ученето, определени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия и свързани с извършване на конкретна дейност.

13. „Неформално обучение” е обучение, което се извършва като организирана дейност извън системата на професионалното образование и обучение.

14. „Информално учене” е неинституционализирано, неорганизирано и несистематизирано натрупване на компетентности в живота на човека.

15. “Формално обучение” е организирана форма на учене за придобиване на компетентности, като за резултатите от това обучение се издава държавно признат документ.

16. „Специални образователни потребности” са образователните потребности, които може да възникнат при сензорни увреждания, физически увреждания, множество увреждания, умствена изостаналост, езиково-говорни нарушения, специфични нарушения на способността за учене, разстройства от аутистичния спектър, емоционални и поведенчески разстройства.”

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 60. Заварените лицензирани центрове за информиране и професионално ориентиране продължават да осъществяват дейността си след влизане в сила на закона като центрове за кариерно ориентиране.

§ 61. (1) Училищните учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на този закон се прилагат в системата на училищното професионално образование и обучение при условията и по реда на § .... от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за предучилищното и училищно образование.

(2) Заварените към влизане в сила на този закон обучения за придобиване на професионална квалификация на лица, навършили 16 години, приключват при досегашните условия и ред.

§ 62. (1) Лицата, които са се обучавали за придобиване на степен професионална квалификация по професия, която към влизане в сила на закона вече не съществува в Списъка по чл. 6, ал. 1, но не са се явили или не са положили успешно изпитите за придобиване на професионална квалификация, може да придобият професионална квалификация след полагане на държавен изпит по професия със сходни характеристики, включена в Списъка по чл. 6, ал. 1 към момента на явяването.

(2) Професията със сходни характеристики по ал. 1, по която да бъде положен държавен изпит, се определя от обучаващата институция, а ако тя е закрыта – от професионалната гимназия, определена от съответното регионално управление на образованието – за училищното професионално образование и обучение или от център за професионално обучение, определен от ..... – за лица, навършили 16 години.

§ 63. (1) Лицата със завършен клас от помощно училище по смисъла на отменения Закон за народната просвета или за ученици със специални образователни потребности със завършен клас от средното образование по индивидуална образователна програма може да се обучават:

1. по програми Д с продължителност до 1 г. за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование;
2. по програма А с продължителност до 2 г. за лица със завършен клас на помощно училище или за лица със специални образователни потребности със завършен клас на общообразователно училище по индивидуална образователна програма.

§ 64. Навсякъде думите „центрове за информация и професионално ориентиране”, „центровете за информация и професионално ориентиране” и „центъра за информация и професионално ориентиране” се заменят съответно с думите „центрове за кариерно ориентиране”, „центровете за кариерно ориентиране” и „центъра за кариерно ориентиране”.

§ 65 Навсякъде думите „професионално ориентиране” и „професионалното ориентиране” се заменят съответно с „кариерно ориентиране” и „кариерното ориентиране”.

§ 66. Навсякъде думите „държавните образователни изисквания” и „държавното образователно изискване” се заменят съответно с „държавните образователни стандарти” и „държавния образователен стандарт”.

§ 67. В Кодекса на труда (Обн., ДВ, бр. 26 от 1986 г. и бр. 27 от 1986 г., доп., бр. 6 от 1988 г., изм. и доп., бр. 21 от 1990 г., изм., бр. 30 от 1990 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 27 от 1991 г., доп., бр. 32 от 1991 г., изм., бр. 104 от 1991 г., доп., бр. 23 от 1992 г., изм. и доп., бр. 26 от 1992 г., доп., бр. 88 от 1992 г., изм. и доп., бр. 100 от 1992 г., Решение № 12 на Конституционния съд на РБ от 20.07.1995 г. - бр. 69 от 4.08.1995 г.; доп., бр. 87 от 1995 г., изм. и доп., бр. 2 от 1996 г., изм., бр. 12 от 1996 г., изм. и доп., бр. 28 от 1996 г., изм., бр. 124 от 1997 г., доп., бр. 22 от 1998 г.; Решение № 11 на Конституционния съд на РБ от 30.04.1998 г. - бр. 52 от 1998 г.; доп., бр. 56 от 1998 г., бр. 83 от 1998 г., бр. 108 от 1998 г., изм. и доп., бр. 133 от 1998 г., бр. 51 от 1999 г., доп., бр. 67 от 1999 г., изм., бр. 110 от 1999 г., изм. и доп., бр. 25 от 2001 г., изм., бр. 1 от 2002 г., бр. 105 от 2002 г., изм. и доп., бр. 120 от 2002 г., бр. 18 от 2003 г., изм., бр. 86 от 2003 г., изм. и доп., бр. 95 от 2003 г., бр. 52 от 2004 г., бр. 19 от 2005 г., изм., бр. 27 от 2005 г., доп., бр. 46 от 2005 г., изм., бр. 76 от 2005 г., изм. и доп., бр. 83 от 2005 г., изм., бр. 105 от 2005 г., изм. и доп., бр. 24 от 2006 г., изм., бр. 30 от 2006 г., , изм. и доп., бр. 48 от 2006 г., бр. 57 от 2006 г., бр. 68 от 2006 г., изм., бр. 75 от 2006 г., изм. и доп., бр. 102 от 2006 г., доп., бр. 105 от 2006 г., изм., бр. 40 от 2007 г., бр. 46 от 2007 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 64 от 2007 г., доп., бр. 104 от 2007 г., изм. и доп., бр. 43 от 2008 г., бр. 94 от 2008 г., бр. 108 от 2008 г., бр. 109 от 2008 г., изм., бр. 35 от 2009 г., бр. 41 от 2009 г., изм. и доп., бр. 103 от 2009 г., бр. 15 от 2010 г., доп., бр. 46 от 2010 г., изм. и доп., бр. 58 от 2010 г., доп., бр. 77 от 2010 г.; Решение № 12 на Конституционния съд на РБ от 11.11.2010 г. - бр. 91 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 100 от 2010 г., изм., бр. 101 от 2010 г., изм. и доп., бр. 18 от 2011 г., доп., бр. 33 от 2011 г.,

изм. и доп., бр. 61 от 2011 г., бр. 82 от 2011 г., бр. 7 от 2012 г., бр. 15 от 2012 г., изм., бр. 20 от 2012 г., изм. и доп., бр. 38 от 2012 г., Решение № 7 на Конституционния съд на РБ от 19.06.2012 г. - бр. 49 от 2012 г.; изм., бр. 77 от 2012 г., доп., бр. 82 от 2012 г., изм., бр. 15 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 230, ал. 2:

а) Думите „което не може да бъде повече от 6 месеца” се заличават.

б) Създава се изречение II:

„Времетраенето на обучението не може да бъде повече от 6 месеца, освен в случаите по чл. 5, ал. 4 от Закона за професионалното образование и обучение, когато времетраенето на обучението се определя съгласно чл. 12, т. 7 от същия закон.”

2. В чл. 231, ал. 1 се създава изречение II:

„В случаите по чл. 5, ал. 4 от Закона за професионалното образование и обучение изпитите за придобиване професионална квалификация се полагат при условията и по реда на същия закон.”